

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania S. B.
od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 24
kwietnia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie
z dnia 28 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 475/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego Dyrektora Zakładu Emerytalno -
Rentowego MSWiA w Warszawie na rzecz S. B. 240 zł (dwieście
czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 28 grudnia 2022 r. oddalił apelację
pozanego Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w
Radomiu z 12 kwietnia 2022 r., który uwzględnił odwołanie S. B. i zmienił decyzję
pozanego z 21 sierpnia 2017 r. i ustalił wysokość emerytury policyjnej S. B. od 1

października 2017 r. w kwocie 5.918,46 zł, a w pozostałym zakresie jego odwołanie oddalił. Sąd Okręgowy nie zgodził się, że w sprawie ma zastosowanie art. 15c ust. 3 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...), wprowadzony ustawą zmieniającą z 16 grudnia 2016 r., a redukujący wysokość emerytury do przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołujący był w służbie od 1 października 1987 r. do 3 maja 2017 r. i tylko okres służby od 16 października 1987 r. do 16 lipca 1990 r. podlega tzw. wyzerowaniu (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy).

Natomiast odwołujący posiada 28 lat, 9 m-c i 6 dni służby nie „na rzecz totalitarnego państwa”, co nie pozwala na obniżenie mu emerytury policyjnej na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy. Sąd Apelacyjny wskazał, że brak stanowiska Trybunału Konstytucyjnego uzasadnia rozstrzygnięcie sprawy przez sąd powszechny. Funkcjonariusz, który podejmował się pełnienia odpowiedzialnej służby ma prawo liczyć, że po spełnieniu wymaganych przez ustawę przesłanek będzie miał po zwolnieniu ze służby prawo do godziwego świadczenia odpowiadającego warunkom pełnienia służby. Poprzestanie na językowej wykładni art. 15c ust. 3 ustawy pozostawałoby w kolizji z art. 64 Konstytucji RP.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W ocenie organu skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego. W ocenie organu, naruszenie przepisów prawa materialnego, którego dopuścił się Sąd Apelacyjny stanowi to, że Sąd Odwoławczy nie zastosował powszechnie obowiązujących przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 15c ust. 3 oraz art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, pomimo tego, że zakwalifikował służbę Odwołującego w spornym okresie jako służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

W postanowieniu z 14 stycznia 2021 r., sygn. akt: III USK 1/21 Sąd Najwyższy wskazał, że „jeżeli przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta

oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej”.

Naruszenie przepisów prawa materialnego jest w niniejszej sprawie na tyle oczywiste, że widoczne przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej. Sąd Odwoławczy odmówił bowiem zastosowania przepisów prawa powszechnie obowiązującego, dokonując abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności zastosowanych przez organ regulacji. Sądy powszechne nie mają zaś, w ocenie pozwanego, kompetencji do orzekania o niekonstytucyjności przepisów ustawy. W ocenie organu, skoro Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, to był zobligowany do zastosowania również przepisu art. 15c ust. 3 w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, czego nie uczynił. W uzasadnieniu wyroku Sąd II instancji wskazał, że Sąd Apelacyjny w pełni zgodził się, że wnioskodawca pełnił służbę w Wydziale „B” WUSW, przy czym Sąd Apelacyjny zakwestionował konstytucyjność i zgodność regulacji ustawy zaopatrzeniowej (w szczególności art. 15c ust. 3) bez odniesienia tego przepisu do realiów konkretnej sprawy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, ubezpieczony wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Negatywna ocena wynika z przyczyn metodycznych i merytorycznych.

Odwołanie się we wniosku do zarzutów podstawy kasacyjnej („wyszczególnione powyżej zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego”) nie jest właściwe, gdyż zarzuty podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu jej do rozpoznania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Nie zastępują zatem podstawy przedsądu, nawet tej szczególnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna ma

na uwadze interes skarżącego w przyjęciu jego skargi do rozpoznania. Na etapie przedsądu skarżący powinien zatem samodzielnie (odrębnie od podstaw kasacyjnych) wskazać i wykazać naruszenie przepisów prawa, które uzasadnia stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Brak jest tego w uzasadnieniu wniosku.

Gdyby nawet próbować odstąpić od wskazanego reżimu odrębności i samodzielności podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) i podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to nie ma zasadniczej sprzeczności rozstrzygnięcia Sądu z przyjęciem krótkiego okresu „służby na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej”. Rzecz w tym, iż ubezpieczony ma niemały okres służby. Ubezpieczony wypracował emeryturę policyjną i dlatego w jego sytuacji nie powinna mieć zastosowania redukcja wysokości emerytury do przeciętnej emerytury w ZUS na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy.

Tak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, które zasadnie przyjmuje, iż niekrótkie oczekiwanie na stanowisko Trybunału Konstytucyjnego nie zwalnia Sądów od realizacji konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej). Uzasadnia to wówczas samodzielną ocenę zgodności ustawy zwykłej z ustawą zasadniczą, dla ustalenia właściwej normy prawnej w spornych kwestiach.

Natomiast w sferze materialnej za zasadną można uznać tezę wynikającą z wyroku Sądu Najwyższego z 16 marca 2023 r., II USKP 120/23, a w szczególności stwierdzenie, że przepis art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...), z uwagi na jego niezgodność z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie może kształtować sytuacji prawnej ubezpieczonego funkcjonariusza.

Podobnie tezę wynikającą z wyroku z 10 stycznia 2024 r., III USKP 54/23, że obniżenia świadczenia do poziomu przeciętnej emerytury, gdy wysokość „ponad” ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r., nie można bez stosownego uzasadnienia w konkretnej sprawie zrównywać z realizowaniem w tym okresie służby „na rzecz totalitarnego państwa”. Limitowanie wysokości świadczenia pułapem „przeciętnej emerytury” w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm „stażowy” nie będzie miał żadnego znaczenia.

Taki kierunek wykładni przyjmowany jest w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego – por. choćby wyroki: z 17 maja 2023 r., I USKP 63/22; z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23 i postanowienia z 18 maja 2023 r., II USK 469/22; z 15 czerwca 2023 r., III USK 299/22; z 21 czerwca 2023 r., III USK 268/22; z 18 lipca 2023 r., III USK 272/22; z 2 sierpnia 2023 r., III USK 45/23.

W szczególności wskazuje się na „ślepe” „równanie w dół” na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy, bowiem karze finansowo tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu, a swój staż emerytalny wypracowali po "upadku" tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia, w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją, oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych (II USKP 40/23).

Wskazuje się także na kwestie fundamentalne, bowiem jeśli potraktować prawo do określonej wysokości emerytury w kategorii "prawa do własności", co wydaje się uzasadnione, to efekt art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP. Sumarycznie wskazane naruszenia prowadzą do wniosku, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej narusza także prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP (III USK 45/23).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[ms]

